

گزارش کارگاه هم‌اندیشی برنامه‌ی درسی ملی در شهر تهران باشگاه فرهنگیان تهران

زمان: ۲۱ و ۲۲/۱۰/۸۷

استان‌های شرکت‌کننده:
تهران، قم، قزوین، مازندران، گیلان و مرکزی

در ابتدای این هم‌اندیشی آقای دکتر یزدانی رئیس سازمان آموزش و پرورش شهر تهران به عنوان میزبان همایش، ضمن خوش‌آمدگویی به حاضران گفتند: باید امکانی وجود داشته باشد که افراد دلسوز، خبره و مجرب در این کار مشارکت کنند. ما باید به این افراد امکان دست‌یابی به منابع خوب، مطالعات خوب و مجال برای اندیشیدن بدهیم و از زحمات دست‌اندرکاران این برنامه به ویژه جناب آقای ذوعلم سپاس‌گزاری و قدردانی می‌کنیم.

سپس **حجت‌الاسلام ذوعلم**، مشاور وزیر و مدیر طرح در سخنانی چنین گفت: ... کیفیت این جلسه به لحاظ این که بخش مهمی از آموزش و پرورش کشور را در برمی‌گیرد، قابل توجه است و امیدوارم نتایج این هم‌اندیشی تأثیرگذاری مناسب را داشته و در غنی‌سازی برنامه‌ی درسی ملی مؤثر باشد. برنامه‌ی درسی ملی یکی از نیازهای اساسی نظام است و انتظار این بود که بیش‌تر از این‌ها به این توانمندی در آموزش و پرورش برسیم. هر چند که همین امروز هم نسبت به خیلی از کشورها جلو‌تریم. جایگاه برنامه‌ی درسی ملی به عنوان یک مسند و قانون اساسی در نظام برنامه‌ریزی درسی و در بعد محتوایی تعلیم و تربیت می‌باشد. یکی از مهم‌ترین ابعاد تحول بنیادین، عرصه‌ی برنامه‌ی درسی و تربیتی است که در سند برنامه‌ی درسی ملی نشان داده می‌شود.

ایشان در ادامه افزودند: تصور من این است که مکتب حسینی و فرهنگ عاشورایی باید پایه‌های فلسفه‌ی حقیقی تعلیم و تربیت در کشور ما تلقی شود. آن چه را که مردم از ما می‌طلبند، شاید همین باشد. ما باید بتوانیم با درک صحیح این خواسته و ترجمه‌ی آن به رفتارها، هدف‌ها، محتوا و روش‌هایی که بتواند این خروجی را تأمین کند، این خواسته را برآورده کنیم.

ذوعلم با تأکید بر پختگی و استحکام برنامه‌ی درسی ملی گفت: مشارکت علمی و کارشناسی حداکثری در سطح آموزش و پرورش و در سطح مراکز علمی، پژوهشی و تحقیقاتی کشور از آغاز موردنظر بوده است.

این کارگاه سومین کارگاه قطبی استان‌هاست که برگزار می‌شود و با تشکیل کارگاه‌ها این هدف را دنبال می‌کنیم که با توجه به خطیر بودن، دشواری و پیچیدگی کار باید تلاش و همت بیش‌تری مصروف گردد و بتوانیم از کمک فکری استان‌ها بهره بگیریم؛ زیرا آنان در عرصه‌ی اجرا حضور دارند؛ شرایط مختلف را درک و لمس می‌کنند و کاستی‌ها و آسیب‌ها را شناسایی کرده‌اند. انبوهی از اطلاعات در استان‌ها وجود دارد که باید پردازش، قابل استفاده و منتقل شود تا کمیته‌های هفت‌گانه‌ی تخصصی طرح بتوانند از آن‌ها استفاده کنند.

انتظاری که ما داریم؛ بحث اطلاع‌رسانی است؛ یعنی جامعه باید مطلع شود که در بحث رسانه‌ها

کار به عهده‌ی تیم مجری برنامه‌ی درسی ملی و در لایه‌های عمیق جامعه، کار به عهده‌ی کمیته‌های استانی است.

لایه‌ی سوم، لایه‌ی اشاعه است، آن هم به معنی خاص و عمیق که فقط در قالب برگزاری نشست‌ها و انتقال ذهنی محتوا و مطلب نیست؛ بلکه به اصلاح نگرش در امر تعلیم و تربیت نیاز داریم. فلسفه‌ی تعلیم و تربیت اسلامی باید بتواند در همه‌ی عناصر و برنامه‌های درسی خود را نشان دهد.

لایه‌ی چهارم بحث زمینه‌سازی اجراست. یعنی سازماندهی و ایجاد ساز و کارهایی که زمینه‌ساز اجرای برنامه‌ی درسی ملی شود. یکی از جهت‌گیری‌هایی که تقریباً به جمع‌بندی نهایی رسیده، این است که در نظام برنامه‌ریزی درسی و تربیتی متعالی مان باید از تمرکز به سمت کاهش تمرکز حرکت کنیم. لذا استان‌ها، مناطق، شهرستان‌ها و نواحی باید آمادگی به دوش گرفتن سهم و قسمت مربوط به خود را داشته باشند.

پنجمین لایه، انتظار یا رسالتی است که از کمیته‌های برنامه‌ی درسی ملی استان‌ها وجود دارد؛ زیرا در اجرای برنامه‌ی درسی ملی با انبوهی از اقدامات مواجه هستیم که بار عمده‌ی آن بر دوش استان‌ها، شهرستان‌ها و مناطق کشور است.

در ادامه‌ی هم‌اندیشی، نمایندگان کمیته‌های استانی، گزارشی از فعالیت و اقدامات خود را در سطح استان مربوط ارائه دادند:

شهرستان‌های استان تهران: تشکیل کمیته‌ی استانی طبق دستورالعمل ارسالی، حضور اعضای کمیته‌ی استانی در سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی برای آشنایی با مسائل اولیه، تصویب چهار مصوبه در کمیته، پیش‌بینی هزینه‌های مربوط به کمیته و ارائه به رئیس محترم سازمان مربوط، در بخش پژوهشی ردپای اسناد بالادستی بررسی شد. طرح تشکیل تیم پژوهشی با حضور استادان دانشگاه و همکاران زبده و محقق بود که افراد موردنظر را شناسایی و به دبیرخانه‌ی طرح معرفی کردیم. حضور ۳۰ نفر از همکاران استان با ارائه‌ی مقاله در همایش علمی برنامه‌ی درسی ملی تحت عنوان چشم‌اندازها و چالش‌ها، تشکیل نشست با حضور سرکار خانم احمدی (عضو تیم تولید و تدوین برنامه‌ی درسی ملی) برای اطلاع‌رسانی به همکاران، دعوت از جناب آقای صدوقی مسئول کمیته‌ی تخصصی کلیات برنامه‌ی درسی ملی در همایش تحول در آموزش و پرورش و تشکیل جلسات توجیهی در سطح مناطق استان با حضور خانم احمدی (مسئول کمیته‌ی تخصصی ارزش‌یابی برنامه‌ی درسی ملی) از اهم فعالیت‌های این استان در بحث برنامه‌ی درسی ملی است.

آقای شهاب‌زاده (رئیس سازمان آموزش و پرورش استان قزوین): برای بررسی یک مسئله باید به ابعاد مختلفی از آن توجه کرد تا خدای ناکرده قضاوت‌های یک طرفه صورت نگیرد. ما

باید کوشش کنیم تا کارهایی را که صورت گرفته، بیابیم و پردازش و ویرایش کنیم. مهم جهت حرکت است. از کارهای تکراری خودداری کنیم و به کارهایی پردازیم که به مقصود نزدیک‌تر است.

آقای حسینی (معاون آموزش و نوآوری سازمان آموزش و پرورش شهر تهران و مسئول کمیته‌ی استانی برنامه‌ی درسی ملی): وجه تمایز برنامه‌ی درسی ملی به لحاظ جامعیت مورد عنایت خاص گروه‌ها قرار گیرد. داشتن پشتوانه‌ی محکم نظری از ویژگی‌های این برنامه است. اجماع نظری از جنس باروری در بین زیدگان، تدوین ایده‌های جدید حتی برای کشورهای اسلامی و توجه به مسائل فراتحولی در طرح دیده شده که ان‌شاءالله مورد اجرا و عمل قرار خواهد گرفت.

.....

گزارش کار گروه‌های هم‌اندیشی

برنامه‌ی درسی ملی در شهر تهران

نتایج و گزارش کار گروه کارشناسی کمیته‌ی تخصصی کلیات برنامه‌ی درسی ملی:

۱. در باب انسان‌شناسی از نظر آیات و روایات بحث شد و درباره‌ی عظمت انسان نسبت به سایر موجودات گفتمان صورت پذیرفت.

۲. اشاره به فقر محض انسان و این که حقیقت انسان بُعد روحانی اوست و جسم مطیع آن است و این دو بُعد در هم عجین شده است؛ در حالی که

انسان وجودی واحد است.

۳. در باب قانون و قاعده‌ی «تبدیل» بحث شد که اگر انسان مسیر انحرافی را طی کرد و سپس توبه نمود، طبق قانون تبدیل خداوند جبران مافات می‌کند و انسان گناهکار در مسیر حقیقی خود قرار می‌گیرد.

۴. خداوند حتی از نیت انسان‌ها آگاه است اما هیچ‌گونه جبری بر او نیست.

۵. انسان بالقوه خلیفه‌الله است لیکن به میزان رشد، مرتبه‌ای از این خلیفه‌الهی را کسب می‌کند.

۶. انسان موجود عجیبی است که عظمتی در او نهفته شده اما نتوانسته از پتانسیل خود به تمام و کمال استفاده کند تا به اعلا علین برسد.

۷. هدف غایی باید برانگیزاننده و جامع باشد و با برخوردار از عدم محرومیت از هم‌سازی با فطرت برخوردار باشد.

۸. هدف کلی واقع‌بینانه باشد و با فطرت آدمی در تضاد نباشد.

۹. اهداف جزئی، چشم‌انداز برنامه، رویکرد و اصول و تعریف علم از جمله مباحث این کار گروه بود.

نتایج و گزارش کار گروه کارشناسی

کمیته‌ی تخصصی محتوای آموزشی و

پرورشی و حوزه‌های یادگیری:

۱. درک مشترک و هم‌زبانی در خصوص هر

یک از محورهای خروجی کمیته به وجود آمد.

۲. اصول شناسایی شدند و توافق لازم برای عمل به آن به وجود آمد.

۳. مهارت‌های مشترک و ارزش‌های مشترک که در کارگاه‌های قبلی فهرست شده بود، تا حدودی بررسی شد و تعدادی مهارت دیگر به آن‌ها اضافه گردید.

۴. ارزش‌های مشترک بررسی شدند و پیشنهادهایی در خصوص جابه‌جایی کیفی ارزش‌ها ارائه شد.

۵. مفاهیم و باورهای مشترک مورد توجه قرار گیرد که مغفول نماند.

۶. برنامه سمت و سوی موضوع محوری به خود نگیرد.

۷. در این کارگاه محورهای سه‌گانه‌ی خروجی کمیته (پرورش و آموزش‌های عام و مشترک، حوزه‌های اصلی یادگیری و یادگیری گروه‌های ویژه) بررسی و تبیین شد.

۸. اصول حاکم بر محتوای آموزشی و پرورشی بررسی شد.

۹. مهارت‌ها و ارزش‌های مشترک به طور جامع نقد و بررسی شد.

نتایج و گزارش کار گروه کارشناسی

کمیته‌ی تخصصی مواد و رسانه‌های آموزشی:

۱. مفروضات فلسفی، اصول ناظر بر طراحی

و تولید مواد و رسانه‌ها و استفاده از نمودار برای تبیین ارتباط بین ابعاد، مواد و رسانه‌ها با اصول تشریح شد.

۲. در مباحث فلسفی و اصول مفروضه، عناصر خلاقیت، عقلانیت و نافعیت با هم دیده شود.

۳. مواد و رسانه‌هایی تولید شود که سه هدف اصلی در مباحث فلسفی را پوشش دهد.

۴. در بخش اصول مطلوب به منظور طراحی و تولید مواد و رسانه‌ها به امر مهم آموزش از راه دور (آموزش مجازی) توجه شود.

۵. جایگاه اولیا در تهیه‌ی بسته‌ی آموزشی و مواد و رسانه‌ها در نظر گرفته شود.

۶. جایگاه معلم به عنوان رسانه‌ی اصلی تبیین شود.

۷. برای پژوهشکده‌های معلمان، انجمن‌های علمی و کمیته‌های استانی تولید محتوا نقش و جایگاه در نظر گرفته شود.

نتایج و گزارش کار گروه کارشناسی

ارزش‌یابی از برنامه‌ی درسی ملی و لوازم اجرایی:

۱. وظایف کمیته‌ی تخصصی از جمله ارزیابی، سنجش، سطوح تصمیم‌گیری و رویکردها بررسی و تبیین شد.

۲. پیش‌نویس خروجی کمیته‌ی بررسی، تصحیح و اصلاح شود.

۳. از متخصصان، مشاوران و ناظران استفاده‌ی بیش‌تر شود.
۴. به منظور تبیین مسئله جلسات و نشست‌هایی تشکیل شود.
۵. تغییرات بنیادین در برنامه‌ی درسی ملی با توجه به الزامات آن صورت پذیرد.
۶. بر ضرورت وجود معاونت پژوهشی یا برنامه‌ی درسی ملی در استان‌ها تأکید شد.
۷. مقرر شد که جداول سطوح ارزش‌یابی، جدول استلزامات اجرایی در سطح استان، جدول وضع موجود الزامات اجرایی در استان و جدول وضع مطلوب الزامات اجرایی در استان تکمیل و ارائه شود.

نتایج و گزارش کار گروه کارشناسی فنی و حرفه‌ای و کاردانش:

۱. کلیات، محتوای آموزش و پرورش و حوزه‌های یادگیری، ساختار، مقاطع و رشته‌ها، اختیارات استان‌ها و سایر دستگاه‌ها، ارزش‌یابی پیشرفت تحصیلی و مواد و منابع و رسانه‌های آموزشی درباره‌ی شاخه‌ی فنی و حرفه‌ای و کاردانش تبیین و بررسی شد.
۲. کمیته‌ی خاص آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش تشکیل شود.
۳. نکاتی چون اهمیت و قداست کار، مهارت و عمل در آموزه‌های اسلامی در سند ذکر شود.

۴. سن مناسب برای یادگیری مهارت و ... تأثیر تربیتی مهارت‌آموزی تعیین و تبیین شود.
۵. به ارتباط بین دنیای کار مدرسه (تشکیل هنرستان‌های همجوار کارخانه‌ای) توجه شود.
۶. برای کارآفرینی و خوداشتغالی ایجاد انگیزه شود.
۷. به تلفیق آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در آموزش‌های عمومی و نظری نیز توجه شود.
۸. به اخلاق حرفه‌ای در کلیه‌ی مقاطع و دوره‌ها توجه شود.
۹. آموزش‌های مادام‌العمر در نظر گرفته شود.
۱۰. از خروجی‌های اصل ۴۴ قانون اساسی بهره‌برداری شود.
۱۱. اهمیت آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش به عنوان فرااستراتژیک خصوصاً در نظر گرفتن آموزش‌های جنسیتی
۱۲. تأثیر آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در رشد اقتصادی، اجتماعی و توسعه‌ی فناوری
۱۳. توجه به شیوه‌ی آموزش و تأمین نیروی انسانی ماهر خاص برای آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش
۱۴. تعیین ساختار مناسب برای آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش در نظام آموزش‌های رسمی کشور